

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 6. oktobra 2015*

„Predhodno odločanje — Člen 82 ES — Zloraba prevladujočega položaja — Trg za razpošiljanje masovne pošte — Direktna pošta — Retroaktivni sistem rabatov — Omejevalni učinek — Merilo enako učinkovitega konkurenta — Stopnja verjetnosti in resnost protikonkurenčnega učinka“

V zadevi C-23/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sø- og Handelsretten (Danska) z odločbo z dne 8. januarja 2014, ki je prispela na Sodišče 16. januarja 2014, v postopku

Post Danmark A/S

proti

Konkurrencerådet,

ob udeležbi

Bring Citymail Danmark A/S,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev, J. L. da Cruz Vilaça (poročevalec) in C. Lycourgos, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 26. marca 2015,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Post Danmark A/S S. Zinck in T. Lübbig, odvetnika,
- za Bring Citymail Danmark A/S P. Jakobsen, odvetnik,
- za dansko vlado M. Wolff, agentka, skupaj z J. Pinborgom, odvetnikom,
- za nemško vlado T. Henze in J. Möller, agenta,

* Jezik postopka: danščina.

- za Evropsko komisijo É. Gippini Fournier, L. Malferrari in L. Grønfeldt, agenti,
- za Nadzorni organ EFTE X. Lewis, M. Schneider in M. Moustakali, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 21. maja 2015

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 82 ES.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Post Danmark A/S (v nadaljevanju: Post Danmark) in Konkurrencerådet (urad za konkurenco) glede sistema retroaktivnih rabatov, ki ga je to podjetje vzpostavilo v letih 2007 in 2008 za masovno naslovljene reklamne letake.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 3 V času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari, torej v letih 2007 in 2008, je danska država nadzorovala družbo Post Danmark, ki je bila pristojna za univerzalne poštne storitve razpošiljanja v roku enega dne na celotnem danskem ozemlju, pisma in pošiljke, med drugim za masovno pošto, ki tehta manj kot 2 kg. Dolžna je bila uporabljati tarifni sistem, v skladu s katerim se cene storitev v zvezi z obveznostjo univerzalne storitve niso smele spreminjati ne glede na namembni kraj.
- 4 V zameno za izvajanje obveznosti univerzalne storitve in sistema enotne tarife, h kateremu je bila zavezana, je družba Post Danmark uživala zakonski monopol nad pisemskimi pošiljkami z največjo težo 50 g, kamor naj bi v okviru masovnih pošiljk spadala tudi direktna pošta.
- 5 Direktna pošta je del trga masovnih pošiljk, ki zajema razpošiljanje, v okviru marketinške kampanje, reklamnih letakov z enotno vsebino, z naslovom prejemnika.
- 6 Iz predložitvene odločbe izhaja, da je družba Post Danmark vzpostavila sistem rabatov za direktno pošto leta 2003, v obdobju, ko ni bilo konkurence na trgu za razpošiljanje masovne pošte in ko je monopol nad razpošiljanjem pisem veljal za pisma z največjo težo 100 gramov.
- 7 Ti rabati so se uporabljali za pošto, ki jo je oddala stranka in je vsakič obsegala najmanj 3000 izvodov, celota pisem pa je morala bodisi obsegati najmanj 30.000 pisem letno bodisi ustrezati bruto vrednosti letne poštne najmanj 300.000 danskih kron (DKK) (približno 40.200 EUR). Ta sistem rabatov je zajemal stopenjsko lestvico od 6 % do 16 %, pri čemer se je zadnja uporabljala za stranke, ki pošljejo več kot 2 milijona pošiljk letno ali za pošiljke za več kot 20 milijonov DKK letno (približno 2.680.426 EUR). Lestvica rabatov je bila „standardizirana“, to pomeni, da so vse stranke lahko pridobile enak rabat na podlagi svojega skupnega nakupa v referenčnem obdobju, in sicer v enem letu.
- 8 Družba Post Danmark in njene stranke so na začetku leta sklenile pogodbe, v katerih so določile količino predvidenih pošiljk za to leto. Na tej podlagi so bili dogovorjeni rabati in izdani periodični računi. Ob koncu leta je družba Post Danmark opravila prilagoditve, če so bile oddane količine drugačne od prvotno ocenjenih. Cena za pošiljke vsake stranke je bila usklajena ob koncu leta z retroaktivnim učinkom od začetka istega leta na podlagi količine dejansko odposlanih pošiljk. Končno sprejeta stopnja rabata se je tako nanašala na vso pošto v upoštevnem obdobju in ne izključno na pošto, ki je preseгла prvotno ocenjeno količino. Enako je morala stranka, katere količina pošiljk je bila manjša od ocenjene količine, vrniti presežek družbi Post Danmark.

- 9 Rabatni sistem iz postopka v glavni stvari se je nanašal na vso direktno pošto z naslovom prejemnika ne glede na to, ali je bila pošta znotraj monopola družbe Post Danmark, in neodvisno od tega, ali se je razpošiljanje izvajalo na območjih, kjer ni bilo drugih izvajalcev. Iz predložitvene odločbe izhaja, da je rabatno stopnjevanje, uporabljeno za direktno pošto, najbolj koristilo srednje velikim strankam, saj so količine zelo velikih strank močno presegle najvišjo stopnjo.
- 10 Bring Citymail Danmark A/S (v nadaljevanju: Bring Citymail), hčerinska družba Poste Norge AS, družbe za univerzalne poštnе storitve na Norveškem, je 1. januarja 2007 začela pošiljati poslovna pisma, vključno z direktno pošto, na Danskem. Družba Bring Citymail ni ponujala storitve vročanja te pošte v roku enega dne od odpošiljanja, temveč v roku treh dni. To storitev je uporabljalo približno milijon gospodinjstev v Köbenhavnu (Danska) in okolici, kar je pomenilo približno 40 % vseh upoštevnih gospodinjstev.
- 11 V upoštevni obdobju je bila družba Bring Citymail edini resen konkurent družbi Post Danmark na trgu masovne pošte.
- 12 Leta 2010 se je družba Bring Citymail zaradi velikih izgub umaknila z danskega trga. Po pojasnilih v zvezi s tem naj bi utrpela izgubo 500 milijonov DKK (približno 67.010.654 EUR) zaradi stroškov ustanavljanja in negativnih rezultatov v poslovnih letih od 2006 do 2009.
- 13 Po tem ko je družba Bring Citymail vložila tožbo, je Konkurrencerådet z odločbo z dne 24. junija 2009 ugotovil, da je družba Post Danmark zlorabila prevladujoči položaj na trgu za razpošiljanje masovne pošte s tem, da je za leti 2007 in 2008 uporabila rabate za direktno pošto, ki ustvarjajo zvestobo in „blokirajo“ trg, ne da bi lahko upravičila povečano učinkovitost, ki koristi potrošnikom in bi lahko odtehtala protikonkurenčne učinke teh rabatov.
- 14 Konkurrencerådet je med drugim ugotovil, da je družba Post Danmark neizogiben trgovinski partner na trgu masovne pošte, ker obvladuje več kot 95 % trga, na katerega je bil vstop otežen zaradi znatnih ovir in za katerega je značilna ekonomija obsega. Poleg tega je imela družba Post Danmark strukturne prednosti, ki sta ji jih dajala predvsem zakonsko določen monopol, saj je ta v upoštevni obdobju pokrival več kot 70 % vseh masovnih pošiljk na Danskem, in posebna geografska pokritost celotnega danskega ozemlja.
- 15 Po mnenju Konkurrencerådet so ti elementi prisilili stranke, ki uporabljajo take storitve, da se obrnejo na družbo Post Danmark za 70 % pošiljk, do katerih je ta imela izključno pravico, in za znaten del masovnih pošiljk, ki so morale biti poslani zunaj geografske pokritosti družbe Bring Citymail, tako da je lahko družba Bring Citymail v svojem geografskem območju konkurirala le pri približno 30 % pošiljk.
- 16 Dalje je Konkurrencerådet vztrajal pri strukturi in vsebini sistema rabatov, predvsem njegovi retroaktivnosti z obdobjem pridobitve pravic enega leta in razliki v stopnjah, uporabljenih za rabate. Po ugotovitvah Konkurrencerådet približno dve tretjini pošiljk, poslanih kot direktna pošta zunaj monopola, ni moglo biti prenesenih z družbe Post Danmark na družbo Bring Citymail brez negativnih vplivov na lestvico rabatov.
- 17 Iz tega je sklepal, da je navedeni sistem povzročil protikonkurenčni omejevalni učinek na trgu. Glede tega je Konkurrencerådet ocenil, v nasprotju z družbo Post Danmark, da protikonkurenčnega omejevalnega učinka na trgu ni bilo primerno oceniti s sistemom rabatov na podlagi merila „enako učinkovitega konkurenta“, ki je vključeval primerjavo cen s stroški prevladujočega podjetja. Po mnenju tega organa, upoštevajoč posebne značilnosti zadevnega trga, namreč za namene te primerjave ni bilo mogoče zahtevati, da bi bil novi konkurent kratkoročno ravno tako učinkovit kot družba Post Danmark.

- 18 Konkurrenceankenævnet (pritožbeni odbor za konkurenco) je z odločbo z dne 10. maja 2010 potrdil odločbo Konkurrencerådet z dne 24. junija 2009.
- 19 Družba Post Danmark je predložila zadevo Sø- og Handelsretten (pomorsko in gospodarsko sodišče), ki je menilo, da čeprav ni dvoma, da mora biti sistem rabatov, kot je ta v postopku v glavni stvari, da bi bil v nasprotju s členom 82 ES, zmožen povzročiti omejevalni učinek na trgu, vendarle obstaja dvom v zvezi z merili, ki naj bi se uporabila pri presoji, ali ima tak sistem dejansko lahko omejevalni učinek, ki je v nasprotju s členom 82 ES.
- 20 V teh okoliščinah je Sø- og Handelsretten prekinilo postopek in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Katere smernice je treba uporabiti pri odločanju, ali to, da prevladujoče podjetje uporablja sistem rabatov s standardiziranim količinskim pragom z značilnostmi, navedenimi v točkah 10 in 11 predložitvene odločbe, pomeni zlorabo prevladujočega položaja v nasprotju s členom 82 Pogodbe ES?

Sodišče se prosi, naj v odgovoru pojasni, kakšen pomen pri presoji zadeve ima to, ali so količinski pragi v sistemu rabatov določeni tako, da se sistem rabatov nanaša na večino kupcev na trgu.

Sodišče se poleg tega prosi, naj v odgovoru pojasni, kakšen pomen, če sploh, imajo cene in stroški prevladujočega podjetja na presojo takšnega sistema rabatov v skladu s členom 82 Pogodbe ES (upoštevnost merila ‚enako učinkovitega konkurenta‘).

Sodišče se hkrati prosi, naj pojasni, kakšen pomen imajo v zvezi s tem značilnosti trga, in zlasti, ali te lahko upravičijo uporabo preizkusov in analiz, ki niso merilo enako učinkovitega konkurenta (v zvezi s tem glej točko 24 sporočila Komisije, [naslovljenega] ‚Navodila glede prednostnih nalog izvrševanja Komisije pri uporabi člena 82 Pogodbe ES za izključevalna ravnanja, s katerimi prevladujoča podjetja zlorablajo svoj položaj‘ [(UL 2009, C 45, str. 7)]).

2. Kako verjeten in resen mora biti protikonkurenčni učinek sistema rabatov z značilnostmi, navedenimi v točkah 10 in 11 predložitvene odločbe, da se uporabi člen 82 Pogodbe ES?
3. Ob upoštevanju odgovorov na prvo in drugo vprašanje, katere posebne okoliščine mora nacionalno sodišče upoštevati pri presoji, ali v okoliščinah, ki so navedene v predlogu za sprejetje predhodne odločbe (značilnosti trga in sistema rabatov), sistem rabatov ima oziroma bi lahko imel v tem primeru takšen omejevalni učinek, da pomeni zlorabo iz člena 82 Pogodbe ES?

Ali mora biti v zvezi s tem omejevalni učinek na trgu znaten?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje, prvi in drugi odstavek, in tretje vprašanje, prvi odstavek

- 21 S prvim vprašanjem, prvi in drugi odstavek, in s prvim odstavkom tretjega vprašanja, ki ju je treba obravnavati skupaj, predložitveno sodišče v bistvu prosi Sodišče, naj opredeli merila, ki jih je treba uporabiti, da bi se ugotovilo, ali bi lahko imel sistem rabatov, kot je ta iz postopka v glavni stvari, omejevalni učinek na trgu v nasprotju s členom 82 ES. Predložitveno sodišče tudi sprašuje, kakšen pomen pri tej presoji gre pripisati dejstvu, da se navedeni sistem rabatov nanaša na večino kupcev na trgu.

- 22 Iz spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da je imel sistem rabatov, ki ga je izvajala družba Post Danmark v letih 2007 in 2008, tri glavne značilnosti.
- 23 Prvič, lestvica rabatov s stopnjami od 6 % do 16 % je bila „standardizirana“, kar pomeni, da so vse stranke lahko dobile enak popust na podlagi svojega skupnega nakupa v letnem referenčnem obdobju.
- 24 Drugič, rabati so bili „pogojni“ v tem smislu, da so družba Post Danmark in njene stranke na začetku leta sklenile pogodbe, v katerih so določile količino predvidenih pošiljk za to leto. Ob koncu leta je družba Post Danmark opravila prilagoditve, če oddane količine niso sovpadale s količinami, ocenjenimi na začetku.
- 25 Tretjič, rabati so bili „retroaktivni“ v tem smislu, da če je bil prag prvotno določenih pošiljk presežen, se je stopnja rabata, sprejeta ob koncu leta, uporabila za vso pošto v upoštevnem obdobju in ne izključno za pošto, ki je presegla prvotno ocenjeni prag.
- 26 Glede uporabe člena 82 ES za sistem rabatov je treba spomniti, da se ta člen s prepovedjo zlorabe prevladujočega položaja na trgu, če bi ta zloraba lahko prizadela trgovino med državami članicami, nanaša na ravnanja, ki lahko vplivajo na strukturo trga, na katerem je prav zaradi navzočnosti podjetja s takim položajem konkurenca že oslABLjena, in ki ovirajo ohranjanje ravni še obstoječe konkurence na trgu ali razvoj te konkurence (glej v tem smislu sodbi *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija*, 322/81, EU:C:1983:313, točka 70, in *British Airways/Komisija*, C-95/04 P, EU:C:2007:166, točka 66).
- 27 Iz ustaljene sodne prakse še izhaja, da drugače kot količinski rabat, povezan izključno s količino opravljenih nakupov pri zadevnem proizvajalcu, ki načeloma ne krši člena 82 ES, rabat za zvestobo, katerega namen je z dodelitvijo finančnih ugodnosti preprečiti, da bi se stranke oskrbovale pri konkurenčnih proizvajalcih – ne glede na to, ali gre za celotno ali pretežno oskrbo – pomeni zlorabo v smislu tega člena (glej sodbi *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija*, 322/81, EU:C:1983:313, točka 71, in *Tomra Systems in drugi/Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, točka 70).
- 28 Glede sistema rabatov iz postopka v glavni stvari je treba pripomniti, da tega sistema ni mogoče obravnavati kot preprost količinski rabat, povezan izključno z obsegom nakupa, če se zadevni rabati ne podelijo za vsako posamično naročilo, kar bi torej ustrezalo prihranku stroškov dobavitelja, temveč se podelijo na podlagi vseh naročil v danem obdobju. V zvezi z zadevnim sistemom tudi ne obstaja obveznost ali obljuba kupcev, da se oskrbijo izključno ali pretežno pri družbi Post Danmark, po čemer se razlikuje od rabata za zvestobo v smislu sodne prakse, navedene v prejšnji točki.
- 29 V teh okoliščinah je Sodišče, da bi ugotovilo, ali je podjetje v prevladujočem položaju ta položaj zlorabilo z uporabo sistema rabatov, kot je ta v postopku v glavni stvari, že večkrat razsodilo, da je treba presoditi vse okoliščine, zlasti merila in pogoje za dodelitev rabatov, in preučiti, ali je namen tega rabata, da se z dodelitvijo ugodnosti, ki ne temelji na nobeni gospodarski storitvi, ki bi jo upravičevala, kupcu odvzame ali omeji možnost izbire oskrbovalnih virov, konkurentom prepreči dostop do trga, uvedejo neenaki pogoji za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji ali z izkrivljanjem konkurence okrepi prevladujoči položaj (sodbi *British Airways/Komisija*, C-95/04 P, EU:C:2007:166, točka 67, ter *Tomra Systems in drugi/Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, točka 71).
- 30 Glede na posebnosti te zadeve je treba pri preučitvi vseh upoštevnih okoliščin upoštevati še obseg prevladujočega položaja družbe Post Danmark in posebne konkurenčne okoliščine zadevnega trga.
- 31 V zvezi s tem je treba najprej preučiti, ali imajo ti rabati omejevalni učinek, to pomeni, ali lahko na eni strani konkurentom podjetja s prevladujočim položajem otežijo ali celo onemogočijo dostop do trga in na drugi strani njegovim sopogodbemnikom otežijo ali celo onemogočijo izbiro med več oskrbovalnimi viri ali trgovinskimi partnerji. Dalje je treba raziskati, ali so dogovorjeni rabati objektivno gospodarsko upravičeni (sodba *British Airways/Komisija*, C-95/04 P, EU:C:2007:166, točki 68 in 69).

- 32 Prvič, glede meril in pogojev za dodelitev rabatov je treba spomniti, da so rabati iz postopka v glavni stvari „retroaktivni“ v tem smislu, da če je bil prag prvotno določenih pošiljk presežen, se je stopnja rabata, sprejeta ob koncu leta, uporabila za vso pošto v upoštevnem obdobju in ne izključno za pošto, ki je presegla prvotno ocenjeni prag. Nasprotno je morala stranka, katere količina pošiljk je bila manjša od ocenjene količine, vrniti presežek družbi Post Danmark.
- 33 Iz sodne prakse izhaja, da so pogodbene obveznosti sopogodbениkov do podjetja s prevladujočim položajem in pritisk, ki se nanje izvaja, posebej močna, če rabat ni odvisen zgolj od povečanja nakupov proizvodov tega podjetja, ki so jih v upoštevnem obdobju opravili ti sopogodbениki, ampak od celote teh nakupov. Tako lahko namreč že sorazmerno majhne spremembe prodaje izdelkov podjetja s prevladujočim položajem nesorazmerno vplivajo na sopogodbениke (glej v tem smislu sodbo British Airways/Komisija, C-95/04 P, EU:C:2007:166, točka 73).
- 34 Poleg tega je treba poudariti, da sistem rabatov iz postopka v glavni stvari temelji na referenčnem obdobju enega leta. Za vse sisteme rabatov, podeljenih na podlagi prodanih količin v razmeroma dolgem referenčnem obdobju, pa je značilno, da se pritisk na kupca, da bo ustvaril potreben promet, da bo pridobil ugodnost ali da ne bo utrpel predvidene izgube za celotno obdobje, poveča ob koncu referenčnega obdobja (sodba Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija, 322/81, EU:C:1983:313, točka 81).
- 35 Kot je navedla generalna pravobranilka v točkah 37 in 38 sklepnih predlogov, lahko posledično tak sistem rabatov prevladujočemu podjetju olajša, da stranke veže nase, stranke konkurentov pa privabi in si torej nazadnje na upoštevnem trgu pripoji sporni del povpraševanja. Ta učinek krepitve zvestobe se še okrepi s tem, da so v postopku v glavni stvari rabati veljali brez razlike za sporni del in za nesporni del povpraševanja, torej v zadnjem primeru za naslovljena reklamna pisma do 50 g, zajeta z zakonskim monopolom družbe Post Danmark.
- 36 V postopku v glavni stvari iz spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da za 25 najpomembnejših strank družbe Post Danmark, ki pomenijo približno polovico transakcij na zadevnem trgu v upoštevnem obdobju, približno dve tretjini pošiljk, poslanih kot direktna pošta zunaj monopola, ni moglo biti prenesenih z družbe Post Danmark na družbo Bring Citymail brez negativnih vplivov na lestvico rabatov. Če bi bila ta ugotovitev dokazana, o čemer mora presoditi predložitveno sodišče, bi bilo spodbujanje k izključni ali pretežni oskrbi pri družbi Post Danmark še posebej močno, s čimer bi bila strankam znatno zmanjšana možnost izbire oskrbovalnih virov.
- 37 Dalje, glede standardizacije lestvice rabatov, ki pomeni, da vse stranke lahko dobijo enak popust na podlagi njihovega skupnega nakupa v letnem referenčnem obdobju, taka značilnost načeloma omogoča sklepanje, da sistem rabatov, ki ga je izvajala družba Post Danmark, med trgovinskimi partnerji ni povzročal uporabe neenakih pogojev za enake storitve v smislu člena 82(c) ES.
- 38 Vendar le dejstvo, da sistem rabatov ni diskriminatoren, ni ovira za to, da se ga šteje za sistem, ki bi lahko povzročil omejevalni učinek na trgu v nasprotju s členom 82 ES. V sodbi Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisija (322/81, EU:C:1983:313, točki 86 in 91) je namreč Sodišče, po zavrnitvi očitka Komisije, da naj bi bil sistem rabatov, ki ga je uporabila družba Michelin, diskriminatoren, vseeno razsodilo, da je bil z njim kršen člen 82 ES, ker so trgovski posredniki postali odvisni od te družbe.
- 39 Drugič, glede obsega prevladujočega položaja družbe Post Danmark in posebnih konkurenčnih okoliščin trga masovne pošte iz predložitvene odločbe izhaja, da družba Post Danmark obvladuje več kot 95 % trga, na katerega je vstop otežen zaradi znatnih ovir in za katerega je značilna precejšnja ekonomija obsega. Družba Post Danmark je imela tudi strukturne prednosti, ki ji jih je dajal predvsem zakonski monopol nad razpošiljanjem pisemskih pošiljk, lažjih od 50 g, ki je zajemal 70 % vse masovne pošte. Poleg tega je družba Post Danmark uživala edinstveno geografsko pokritost, ki je zajemala vso Dansko.

- 40 Podjetje, ki ima zelo velik tržni delež, ima zaradi tega moč, zaradi katere so si ga drugi primorani izbrati za trgovskega partnerja in s katero mu je omogočena svoboda ravnanja (sodba Hoffmann-La Roche/Komisija, 85/76, EU:C:1979:36, točka 41). V teh okoliščinah konkurenti zadevnega podjetja tega posebej težko premagajo z rabati, ki temeljijo na celotni prodajni količini. Zaradi znatno večjega tržnega deleža je podjetje s prevladujočim položajem praviloma neizogiben trgovski partner na trgu (glej sodbo British Airways/Komisija, C-95/04 P, EU:C:2007:166, točka 75).
- 41 Ta okoliščina, povezana z elementi, navedenimi v točki 39 zgoraj te sodbe, ki prispevajo k opredelitvi obstoječega konkurenčnega položaja na upoštevem trgu, omogoča sklepanje, da je bila konkurenca na tem trgu že znatno omejena.
- 42 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da sistem rabatov, ki ga izvaja podjetje, kakršno je to v postopku v glavni stvari, ki, ne da bi stranke na podlagi formalne obveznosti vezalo nase, vseeno otežuje oskrbo svojih strank pri konkurenčnih podjetjih, povzroča omejevalni protikonkurenčni učinek (glej v tem smislu sodbo Tomra Systems in drugi/Komisija, C-549/10 P, EU:C:2012:221, točka 72).
- 43 Dalje, predložitveno sodišče tudi sprašuje, kakšen pomen pri presoji sistema rabatov, ki ga izvaja družba Post Danmark, gre pripisati dejstvu, da se ta sistem nanaša na večino kupcev na trgu.
- 44 Okoliščina, da so rabati, ki jih je izvajala družba Post Danmark, zadevali velik del strank na trgu, sama po sebi ni pokazatelj ravnanja tega podjetja, ki pomeni zlorabo.
- 45 V okviru zadeve, katere predmet je bila med drugim presoja rabatov za zvestobo, ki jih je izvajalo podjetje s prevladujočim položajem, je namreč Sodišče razsodilo, da ni treba preveriti, katere pogodbe so sporno klavzulo vsebovale in katere ne (sodba Suiker Unie in drugi/Komisija, od 40/73 do 48/73, 50/73, od 54/73 do 56/73, 111/73, 113/73 in 114/73, EU:C:1975:174, točka 511).
- 46 Dejstvo, da sistem rabatov, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, pokriva večino strank na trgu, pa je lahko koristen kazalnik pomembnosti te prakse in vpliva na trg, saj se lahko poveča verjetnost protikonkurenčnega omejevalnega učinka.
- 47 Nazadnje, če bi moralo predložitveno sodišče ugotoviti, da zaradi ravnanja družbe Post Danmark obstajajo protikonkurenčni učinki, je treba opozoriti, da lahko podjetje s prevladujočim položajem vendarle upraviči ravnanje, ki bi lahko bilo zajeto s prepovedjo iz člena 82 ES.
- 48 Tako podjetje lahko zlasti dokaže, da je mogoče omejevalni učinek zaradi njegovega ravnanja ali izničiti ali celo preseči z ugodnostmi v smislu učinkovitosti, ki koristijo tudi potrošnikom (glej sodbi British Airways/Komisija, C-95/04 P, EU:C:2007:166, točka 86, in TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, točka 76).
- 49 V zvezi z zadnjim vidikom mora podjetje s prevladujočim položajem dokazati, da povečanje učinkovitosti, ki bi lahko izhajalo iz obravnavanega ravnanja, izniči verjetne škodljive učinke na konkurenco in na interese potrošnikov na prizadetih trgih, da se je ta učinkovitost povečala ali bi se lahko povečala zaradi navedenega ravnanja, da je to ravnanje nujno potrebno za uresničitev tega povečanja učinkovitosti in da ne izključi učinkovite konkurence z odstranitvijo vseh ali večine obstoječih virov dejanske ali potencialne konkurence (sodba Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, točka 42).
- 50 Glede na zgoraj navedeno je treba na prvo vprašanje, prvi in drugi odstavek, in na tretje vprašanje, prvi odstavek, odgovoriti, da je za to, da bi se ugotovilo, ali bi lahko imel sistem rabatov, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, omejevalni učinek na trgu v nasprotju s členom 82 ES, treba preučiti vse okoliščine zadeve, zlasti merila in pogoje za dodelitev rabatov, obseg prevladujočega položaja

zadevnega podjetja in posebne konkurenčne okoliščine upoštevne trga. Dejstvo, da navedeni sistem rabatov pokriva večino strank na trgu, je lahko koristen kazalnik pomembnosti te prakse in njenega vpliva na trg, saj lahko poveča verjetnost protikonkurenčnega omejevalnega učinka.

Prvo vprašanje, tretji in četrti odstavek

- 51 S prvim vprašanjem, tretjim in četrtim odstavkom, predložitveno sodišče v bistvu prosi, naj Sodišče pojasni, kakšen pomen ima merilo „enako učinkovitega konkurenta“ za presojo sistema rabatov glede na člen 82 ES.
- 52 Ker se je predložitveno sodišče v prvem vprašanju, četrti odstavek, sklicevalo na sporočilo Komisije, naslovljeno „Navodila glede prednostnih nalog izvrševanja Komisije pri uporabi člena [82 ES] za izključevalna ravnanja, s katerimi prevladujoča podjetja zlorablajo svoj položaj“, je treba najprej navesti, da se to besedilo omejuje na pristop Komisije glede izbire zadev, ki jih ta namerava obravnavati prednostno, čeprav upravna praksa Komisije nikakor ni zavezujoča za nacionalne organe, pristojne za konkurenco, in nacionalna sodišča.
- 53 Navesti je treba, da se z uporabo merila enako učinkovitega konkurenta pravzaprav ugotavlja, ali praksa določanja cen podjetja s prevladujočim položajem pomeni nevarnost izrinjenja enako močnega konkurenta s trga.
- 54 To merilo temelji na primerjavi uporabljenih cen in nekaterih stroškov, ki jih ima podjetje s prevladujočim položajem, in na analizi njegove strategije (glej sodbo Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, točka 28).
- 55 Merilo enako učinkovitega konkurenta je Sodišče posebej uporabilo za prakse določanja nizkih cen v obliki selektivnih cen ali plenilskih cen (glede selektivnih cen glej sodbo Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, točke od 28 do 35, in glede plenilskih cen sodbi AKZO/Komisija, C-62/86, EU:C:1991:286, točke od 70 do 73, in France Télécom/Komisija, C-202/07 P, EU:C:2009:214, točki 107 in 108) in za zbijanje marž (sodba TeliaSonera Sverige, C-52/09, EU:C:2011:83, točke od 40 do 46).
- 56 Glede primerjave cen in stroškov v smislu uporabe člena 82 ES za sistem rabatov je Sodišče razsodilo, da to, da se strankam zaračunavajo „negativne cene“, torej cene, ki so nižje od stroškov, ni prvi pogoj za ugotovitev, da sistem retroaktivnih rabatov podjetja s prevladujočim položajem pomeni zlorabo (sodba Tomra Systems in drugi/Komisija, C-549/10 P, EU:C:2012:221, točka 73). V isti zadevi je Sodišče pojasnilo, da neobstoj primerjave uporabljenih cen in stroškov ne pomeni napačne uporabe prava (sodba Tomra Systems in drugi/Komisija, C-549/10 P, EU:C:2012:221, točka 80).
- 57 Zato, kot je navedla generalna pravobranilka v točkah 61 in 63 sklepnih predlogov, iz člena 82 ES ali sodne prakse Sodišča ni mogoče izpeljati nobene pravne obveznosti, da je treba ugotovitev, da gre pri sistemu rabatov prevladujočega podjetja za zlorabo, vedno opreti na merilo enako učinkovitega konkurenta.
- 58 Ta ugotovitev pa vseeno ne sme učinkovati tako, da praviloma izključi uporabo merila enako učinkovitega konkurenta v zadevah v zvezi s sistemom rabatov, v katerih se preučuje njegova skladnost s členom 82 ES.
- 59 Nasprotno pa v položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, za katerega je značilno, da ima podjetje s prevladujočim položajem zelo velik tržni delež in strukturne prednosti, ki mu jih daje predvsem zakonski monopol, ki pokriva 70 % pošiljk na zadevnem trgu, uporaba merila enako učinkovitega konkurenta nima smisla, ker je zaradi strukture trga pojav enako učinkovitega konkurenta praktično nemogoč.

- 60 Poleg tega bi lahko na trgu, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, vstop na katerega je otežen zaradi znatnih ovir, prisotnost manj učinkovitega konkurenta prispevala h krepitvi konkurenčnega pritiska na tem trgu in s tem k omejevanju ravnanja podjetja s prevladujočim položajem.
- 61 Merilo enako učinkovitega konkurenta je tako treba šteti za enega od instrumentov za namen presoje obstoja zlorabe prevladujočega položaja v okviru sistema rabatov.
- 62 Zato je treba na prvo vprašanje, tretji in četrti odstavek, odgovoriti, da uporaba merila enako učinkovitega konkurenta ni nujen pogoj za ugotovitev, da je sistem rabatov zloraba v smislu člena 82 ES. V položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, uporaba merila enako učinkovitega konkurenta ni smiselna.

Drugo in tretje vprašanje, drugi odstavek

- 63 Z drugim in tretjim vprašanjem, drugi odstavek, na kateri je treba odgovoriti skupaj, predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 82 ES razlagati tako, da se ta uporabi, če je protikonkurenčni učinek sistema rabatov, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, na eni strani verjeten ter na drugi strani resen ali znaten.
- 64 Glede verjetnosti protikonkurenčnega učinka iz sodne prakse Sodišča, ki je navedena v točki 29 te sodbe, izhaja, da je treba za ugotovitev, ali je podjetje s prevladujočim položajem s svojo prakso oblikovanja cen ta položaj zlorabilo, presoditi vse okoliščine in preučiti, ali se s to prakso poskuša kupcu odvzeti ali omejiti možnost izbire oskrbovalnih virov, konkurentom preprečiti dostop do trga, uvesti neenake pogoje za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji ali z izkrivljanjem konkurence okrepiti prevladujoči položaj.
- 65 Kot je navedla generalna pravobranilka v točki 80 sklepnih predlogov, protikonkurenčni učinek določene prakse ne sme biti zgolj hipotetičen.
- 66 Sodišče je tudi razsodilo, da mora taka praksa za ugotovitev, da pomeni zlorabo, imeti protikonkurenčni učinek na trgu, vendar ni treba, da je nujno konkreten, ker zadošča dokaz potencialnega protikonkurenčnega učinka, ki bi lahko izrinil vsaj tako učinkovite konkurente, kot je podjetje s prevladujočim položajem (sodba *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, točka 64).
- 67 Na področje uporabe člena 82 ES tako spadajo le podjetja s prevladujočim položajem, katerih ravnanje ima lahko protikonkurenčni učinek na trgu.
- 68 V zvezi s tem je treba poudariti, da je treba presojati zmožnost sistema rabatov, da se z njim omeji konkurenca, ob upoštevanju vseh upoštevnihi okoliščin, predvsem načinov in meril, v skladu s katerimi se podelijo rabati, števila zadevnih strank in značilnosti trga, na katerem deluje prevladujoče podjetje.
- 69 S tako presojo se ugotavlja, ali podjetje s prevladujočim položajem z ravnanjem povzroča dejansko ali verjetno izrinjenje konkurentov na škodo konkurence in s tem interesov potrošnikov (sodba *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, točka 44).
- 70 Drugič, glede resnega ali znatnega protikonkurenčnega učinka je treba ugotoviti, da ugotovitev obstoja prevladujočega položaja sama po sebi ne pomeni nobenega očitka zoper zadevno podjetje (sodba *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, točka 21), vendar ravnanje takega podjetja zaradi tega, ker je konkurenčna struktura trga že oslabiljena, lahko pomeni zlorabo njegovega prevladujočega položaja (glej v tem smislu sodbi *Hoffmann-La Roche/Komisija*, 85/76, EU:C:1979:36, točka 123, in *France Télécom/Komisija*, C-202/07 P, EU:C:2009:214, točka 107).

- 71 Kot je Sodišče že večkrat razsodilo, je podjetju, ki ima prevladujoč položaj, naložena posebna odgovornost, da s svojim ravnanjem ne ogroža učinkovite in neizkrivljene konkurence na notranjem trgu (glej sodbo Post Danmark, C-209/10, EU:C:2012:172, točka 23 in navedena sodna praksa).
- 72 Poleg tega, če je konkurenčna struktura trga že oslABLJENA zaradi obstoja prevladujočega podjetja, lahko vsaka dodatna omejitev te konkurenčne strukture pomeni zlorabo prevladujočega položaja (sodba Hoffmann-La Roche/Komisija, 85/76, EU:C:1979:36, točka 123).
- 73 Iz tega izhaja, da določitev praga znatnosti (*de minimis*), da bi se opredelila zloraba prevladujočega položaja, ni utemeljena. Na trgu, na katerem deluje zadevno podjetje, lahko namreč ta konkurenčna praksa sama po sebi povzroči nezanimljivo omejevanje konkurence ali jo celo izniči.
- 74 Iz zgoraj navedenega izhaja, da je treba člen 82 ES razlagati tako, da mora biti protikonkurenčni učinek sistema rabatov, ki ga uporablja podjetje s prevladujočim položajem, kakršen je ta v postopku v glavni stvari – da bi spadal na področje uporabe tega člena – verjeten, ne da bi bilo treba dokazati, ali je resen ali znaten.

Stroški

- 75 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

- 1. Da bi se ugotovilo, ali bi lahko imel sistem rabatov, kakršen je ta iz postopka v glavni stvari, omejevalni učinek na trgu v nasprotju s členom 82 ES, je treba preučiti vse okoliščine zadeve, zlasti merila in pogoje za dodelitev rabatov, obseg prevladujočega položaja zadevnega podjetja in posebne konkurenčne okoliščine upoštevne trga. Dejstvo, da navedeni sistem pokriva večino strank na trgu, je lahko koristen pokazatelj pomembnosti te prakse in njenega vpliva na trg, saj lahko poveča verjetnost protikonkurenčnega učinka izrinjenja.**
- 2. Uporaba merila enako učinkovitega konkurenta ni nujen pogoj za ugotovitev, da je sistem rabatov zloraba v smislu člena 82 ES. V položaju, kakršen je ta v postopku v glavni stvari, uporaba merila enako učinkovitega konkurenta ni smiselna.**
- 3. Člen 82 ES je treba razlagati tako, da mora biti protikonkurenčni učinek sistema rabatov, ki ga uporablja podjetje s prevladujočim položajem, kakršen je ta v postopku v glavni stvari – da bi spadal na področje uporabe tega člena – verjeten, ne da bi bilo treba dokazati, ali je resen ali znaten.**

Podpisi